

SXEDIO.85G

25.10.1931: Η ΣΥΛΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΠΕΛΑΣΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑ ΛΟΙΖΙΔΗ. ΟΙ ΒΡΕΤΤΑΝΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΝ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑ ΛΟΙΖΙΔΗ, ΛΟΙΖΟ ΛΟΙΖΙΔΗ

Οι Άγγλοι συνεχίζοντας τις συλλήψεις και απελάσεις Ελλήνων Κυπρίων μετά την εξέγερση της 21ης Οκτωβρίου 1931, συνέλαβαν στις 25 του μήνα στην Κερύνεια τον Μηροπολίτη της πόλης Μακάριο και τον δικηγόρο και στέλεχος της οργάνωσης ΕΡΕΚ, Σάββα Λοϊζίδη.

Τη σύλληψη του Κυρηνείας περιέγραψε ο Κ. Α. Κωνσταντινίδης (ΚΑΚ) στο αφήγημά του στην εφημερίδα "Νέος Κυπριακός Φύλαξ" το 1947.

Ο ΚΑΚ έγραψε ότι σαν κατέφθασε το στρατιωτικό απόσπασμα έξω από τη Μυτρόπολη, ο γραμματέας του Πολύκαρπος Ιωαννίδης, τους οδήγησε στο διαμερισμά του Μακαρίου και αυτός ζήτησε να του δοθεί λίγος χρόνος για να ντυθεί.

Πρόσθετε:

"Ένας από τους στρατιώτες εκτύπησε με το υποκόπανον του όπλου του δυνατά την πόρτα, τόσον δυνατά, ώστε να σπάση η κλειδαριά και να υποχωρήση προς τα μέσα η πόρτα (...) Και ώρμησαν αμέσως μέσα στρατιώται και αστυνομικοί με τον υπαστυνόμον. Ο Άγγλος αξιωματικός με την βοήθειαν του κλεφτοφάνάρου του εύρε το κουμπί του ηλεκτρικού και ήναψε το φως.

Κάτω από την ακτινοβολίαν του ηλεκτρικού πρόβαλε μια δραματική εικόνα, με τεράστιαν ψυχολογικήν αντίθεσιν. Ο Σεβάσμιος ιεράρχης με την γαλήνην της αρετής καθήμενος εις το κρεβάτι του κατεγίνετο να ντυθή.

Απέναντι του ο αξιωματικός με νευρικότητα και το ρεβόλβερ εις το χέρι προτεταμένον εναντίον του "εχθρού" της δημοσίας τάξεως και της ειρήνης. Δεξιά και αριστερά του Δεσπότη Άγγλοι στρατιώται με

εφόπλου λόγχην. Ο Μητροπολίτης αντιμετώπιζων την βίαν της βίας, προσπάθησεν να τους πείση να παριμένουν λίγο και τους ξαναείπε. Είπαμε να ντυθώ.

Τόση ήτο η βιασύνη του αποσπάσματος, ώστε ο υπαστυνόμος μωαμεθανός αυτός, επήρε το καλυμμαύχι του Μητροπολίτου από το τραπέζι επάνω εις το οποίον ήτο τοποθετημένον, διά να το φορέση και έτσι να κερδηθή ένα πολύτιμον δευτερόλεπτον. Ο Μητροπολίτης αρνεείται να πάρη από τον τούρκον το καλυμμαύχι και με όλην την αξιοπρέπειαν και την προσωπικήν για το υψηλόν ιερόν του αξιώματος του είπεν εις τον βιαστικόν ανώτερον αξιωματικόν: "Αφηστο και δεν μου το ξαναφόρεσες".

Και πήρε το καλυμμαύχι του και το εφόρεσε μόνος".

Σε λίγο ο μητροπολίτης μεταφερόταν έξω ατιμέλητος, με τα ρούχα του σχεδόν ξεκούμπωτα. Ομως οι Αγγλοι βιάζονταν να τελειώνουν. Σχεδόν τον έσυραν από την σκάλα και τον μετέφεραν στο αυτοκίνητο "κλούβα" που περίμενε έξω. Το αυτοκίνητο ήταν κλειστό και με συρματόσχοινο γύρω.

Πρόσθετε ο ΚΑΚ:

"Με την ορμήν που κατέβαζαν τον μαρτυρικών Δεσπότην από την σκάλα έπεσε χαμαί το καλυμμαύχι του και οι γενναίοι φρουροί, τα όργανα της τάξεως το εκλώπησαν και το εξσφενδόνισαν μακρυά, ώστε να μη μπορεί να το αναλάβη ο Μητροπολίτης. Όταν επέρασαν έξω προς την Μητρόπολη είχαν την καλωσύνην να φορέσουν το καλυμμαύχι εις τον εξουθενωμένον Δεσπότην. Το αυτοκίνητον φορτηγό και με συρματοπλέγματα εις τα πλευρά, εις το οποίον θα περελάμβανον το ιερόν πρόσωπον που είχαν συλλάβει, φορτηγόν καθώς ήτο, δεν είχε πόρταν διά να περάση μέσα ο Δεσπότης ή να τον περάσουν μέσα οι στρατιωτικοί κέρβεροι. Και τι έγινε τότε. Κάτι το απίστευτον. Εσήκωσαν τον Δεσπότην εις τα χέρια των και τον επέταξαν μέσα εις το αυτοκίνητον ωσάν να ήταν σάκκος από εμπόρευμα για φόρτωσιν επάνω εις το φορτηγόν".

Ενας άλλος που συνελήφθη την επομένη ημέρα ενώ επέστρεφε από τη Λευκωσία στην Κερύνεια, ήταν ο Σάββας Λοϊζίδης.

Τη σύλληψη του περιέγραψε ο ίδιος ο Λοϊζίδης στα απομνημονεύματά του του (Ατυχη Κύπρος, 1980, Αθήνα, εκδόσεις Μπεργάδη):

"Ευρισκόμενος εις Κυρήνειαν την 24ην Οκτωβρίου και προβλέπων σύλληψιν μου εφωδιάσθην με παλαιόν διαβατήριον- αγγλικόν- το οποίον έλαβα ως φοιτητής από αγγλικόν προξενείον εις Φραγκφούρτην κατά τας εις Γερμανίαν σπουδάς μου και ολίγας χρυσάς Αγγλικάς λίρας. Την πρωίαν της Κυριακής 25 Οκτωβρίου, μισθώσας αυτοκίνητον μετέβαινον εις Λευκωσίαν, που θα συνηρόμεθα οι ηγέται της εξεγέρσεως διά σύσκεψιν εις την Αρχιεπισκοπήν.

Καθ' οδόν συνήντησα τον Μητροπολίτην Κυρηναίος Μακάριον επιστρέφοντα μετά του γραμματέως του Πολύκαρπου Ιωαννίδη, διότι απογορεύθη εις αυτούς η διά της Πύλης Κυρηναίος είσοδος εις Λευκωσίαν.

Απεφασίσαμε να συνεχίσω εγώ και να προσπαθήσω να εισέλθω εις Λευκωσίαν διά του προς Καίμακλί ανοίγματος του τείχους Λευκωσίας. Πράγματι κατόρθωσα να εισέλθω εις Λευκωσίαν και να μεταβώ εις την Αρχιεπισκοπήν.

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος παρά την ηλικίαν του παρέμενεν απτόητος και άκαμπος εις τον ενωτικόν αγώνα. Με τινας κατορθώσαντας να προσέλθουν και εξάλλων πόλεων εις την Αρχιεπισκοπήν ενισχύσαμεν τον Αρχιεπίσκοπον να συνεχίση ακλόνητος διαμαρτυρόμενος κατά του ξένου δυνάστου και των φονικών κατ'άοπλου πληθυσμού μεθόδων του".

Στο μεταξύ στην Κερύνεια οι Άγγλοι είχαν συλλάβει τον Μητροπολίτη Κερύνειας Μακάριο και ο Σάββας Λοϊζίδης, σαν τέλειωσε τις συσκέψεις στη Λευκωσία, πήρε το δρόμο της επιστροφής προς την Κερύνεια χωρίς να γνωρίζει το τι είχε συμβεί.

Προσθέτει στα απομνημονεύματά του:

"Διατελών εν αγνοία των τελευταίων γεγονότων, εξεκίνησα την επομένην 26ην Οκτωβρίου επιστρέφων εκ Λευκωσίας διά Κυρήνεια.

Μόλις επροχώρησεν ένα χιλιόμετρον το αυτοκίνητον του οποίου επέβαινον, δύο αυτοκίνητα, ένα αστυνομικόν και ένα στρατιωτικόν, τρέχοντα με μεγαλυτέραν ταχύτητα προσεπέρασαν το ιδικόν μου, έκαμαν στροφήν και το εσταμάτησαν,

Οι αστυνομικοί, οι οποίοι με εγνώριζον, με υπέδειξαν εις τους στρατιώτας, οι οποίοι με συνέλαβον. Με επεβίβασαν του ιδικού των αυτοκινήτου και με μετέφεραν εις το Αστυνομικόν τμήμα της Πύλης Πάφου, που ήτο η έδρα του στρατιωτικού διοικητού, ο οποίος, μου ανεκοίνωσεν ότι θα μεταφερθώ εις τας φυλακάς μέχρις ότου ο Κυβερνήτης της νήσου αποφασίση περί της τύχης μου.

Απ' εκεί με μετέφεραν εις τας Κεντρικάς Φυλακάς Λευκωσίας. Ως αργότερον επληροφορήθην, άγγλοι στρατιώται με ανεζήτησαν εις την εν Κυρήνεια κατοικίαν μου την νύκτα της 25ης Οκτωβρίου, αφού μετά λεπτομερή έρευναν δεν με ανεύρον, ελόγχισαν τας εις την ντουλάπαν ενδυμασίας μου και συνέλαβον τον κατά 4 έτη νεώτερον εμού αδελφόν μου Λοΐζον.

Ούτος ευρέθη τη πρωίαν της επομένης νεκρός εις τα αβαθή της όχι μακράν της κατοικίας μου παραλίας, διά να δίδεται η εντύπωσις ότι επνίγη.

Εις την πραγματικότητα εφονεύθη υπό των Άγγλων στρατιωτών και ερρίφθη εις την θάλασσαν. Αφού περισυνελέγη υπό αστυνομικών και στρατιωτών μετεφέρθη εις το Νεκροταφείον και ετάφη χωρίς να παραδοθή εις τους συγγενείς προς κηδείαν. Πολύ αργότερον, κυβερνητικός ιατρός απεκάλυψεν εμπιστευτικώς εις φίλον του ότι εις το πτώμα του ατυχούς Λοΐζου και δη εις το οπίσθιον μέρος του κρανίου διέκρινεν οπήν εκ σφαίρας".

Για τη δραματική περιπέτεια του Λοΐζου Λοΐζίδη, έγραψε επίσης και ο Κ.Α. Κωνσταντινίδης στο αφήγημά του, έπειτα από περιγραφή του αδελφού του Σωκράτη Λοΐζίδη, που ήταν παρών στο σπίτι τους.

Ο Κωνσταντινίδης αναφερόμενος στο επεισόδιο έγραψε ότι οι Αγγλοι σαν βεν βρήκαν τον Σάββα που καταζητούσαν ξέσπασαν στον νεότερο Λοίζο μόλις **23** ετών:

" Κι έτσι ξέσπασαν επάνω εις τον αδελφόν του Σάββα, Λοίζον, ηλικίας **23** ετών, τον οποίο περικύκλωσαν έξη στρατιώτες και με εφόπλου λόγχην και ένας αξιωματικός με πιστόλι στο χέρι το οποίον εκόλλησεν εις τον κρόταφον του και επέμεναν να τους αποκαλύψη που ήταν ο Σάββας.

Κατόπιν ετοποθέτησαν τον Λοίζον μέσα εις το φορητόν αυτοκίνητον που ήταν ο Άγιος Κυρυνείας. Εκεί άκουσε, ως μας μεταδίδει ο αδελφός του κ. Σωκράτης Λοϊζίδης, τους στρατιώτες φρουρός του Δεσπότη να λέγουν ότι ήθελαν ψαλίδι για να κόψουν τα γένια του Μητροπολίτη.

Ο σκοπός των ήταν να πάρουν τον Λοίζον μαζί των εις το Δίκωμον, όπου ενόμιζαν ότι θα ήταν εκείνην την νύκτα ο Σάββας, ώστε να πραγματοποιήσουν εκείνη τη νύκτα την σύλληψιν του.

Την νύκτα της **24ης** μας αφηγείται ο κ. Σωκράτης Λοϊζίδης, οι γείτονες άκουσαν, είπαν, πνιγμένες φωνές του Λοϊζου, την Πέμπτην οι ψαράδες τον ηύραν μέσα στην θάλασσα νεκρόν. Οι γείτονες όμως επρόσθεσαν ότι είδαν σταγόνες αίματος εις τα μάρμαρα. Η αστυνομία δεν επέτρεψεν εις τους συγγενείς του ούτε να δουν ούτε να μεταφέρουν τον νεκρόν εις το χωρίον του το Δίκωμον, όπου εζήτησαν να τον κηδέψουν και θάψουν.

Κατόπιν από παρακλήσεις επέτρεψαν να γίνη η κηδεία εις την Κερύνειαν υπό φρούρισιν με στρατιώτες και με τον περιορισμόν μόνον **15** προσώπων από τους συγγενείς να παρευρεθούν

Ο θάνατος κατά τον Σωκράτην Λοϊζίδην καλύπτεται από σκοτεινόν πέπλον μυστηρίου, διότι ο Πολυδωρίδης, είπεν εις τους συγγενείς ότι ο θάνατος δεν προήλθεν από πνιγμόν, διότι δεν ηύρεν ούτε σταγόνα νερού μέσα εις το στομάχι του νεκρού. Το ίδιον είπεν και εις την Διοίκησιν. Οι νεκροθάπται

και οι συγγενείς, ηύραν εις το πίσω μέρος του πτώματος πληγήν μεγάλου ανοίγματος και πρόσεξαν ότι το πίσω μέρος του κρανίου έλιπεν ολόκληρον. Επί πλέον εις το σημείον όπου ελέχθη ότι ερρίφθη εις την θάλασσαν είχαν βρεθή ρούχα αιματωμένα της αδελφής του κ. Λοΐζου Καραγιάννη".

Οι συλλήψεις όμως θα συνεχίζονταν για αρκετό ακόμα διάστημα με τους λιγότερο επικίνδυνους...